

Подгорна А.А.
(наук. кер. – доц. Лобач К.В.)
*студентка III курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

СКЛАД ВИБОРНИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

На сучасному етапі в Україні триває процес розбудови демократичного громадянського суспільства. Демократичні принципи функціонування української держави закріплено у Конституції України та ряді інших нормативно-правових актів і міждержавних документів, ратифікованих Україною. Зокрема ст. 24 Конституції України проголошує, що «Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом», а також у частині 3 особливо декларує рівність прав жінок та чоловіків в усіх сферах суспільного життя [1]. Проте наразі в Україні, як і у світі, питання реального встановлення такої рівності не є вирішеним – іде тривалий і складний процес зламу гендерних стереотипів та творення суспільства рівних можливостей як для жінок, так і для чоловіків.

Подібна невирішеність даної проблеми зумовлює надзвичайну актуальність питання гендерної рівності та є підґрунтям існування великої кількості наукових студій та публікацій, з даної проблеми. Серед дослідників можна виокремити О. Кісь, К. Левченко, О. Ярош, Т. Краснопольську, Л. Кобилянську, О. Галанець та інших.

Зазначена вище стаття Конституції як одну із сфер реалізації гендерної рівності виділяє громадсько-політичну сферу, що має включати також і надання жінкам рівного з чоловіками не лише пасивного, але і активного виборчого права (права бути обраним до владних структур). У цьому контексті сучасними дослідниками було введено термін «паритетна демократія», який передбачає, що участь кожної статі в органах управління повинна здійснюватися на паритетній основі, при цьому мета – прийти до співвідношення 50 % на 50 %. Так, дослідниця Т.М. Краснопольська виділяє наступні параметри гендерної складової паритетної демократії:

- рівні права та рівні можливості для участі у суспільному житті та політиці всіх громадян, незалежно від статі;
- рівне представництво жінок та чоловіків на виборних та призначуваних посадах;
- паритетна участь жінок у законодавчому процесі (гендерний баланс в парламенті) [10, с.223-224].

Щодо першого з зазначених параметрів, то, як констатує ситуацію дослідниця О. Венгер, хоча в українському законодавстві немає жодних натяків на можливість порушення гендерної рівності, проблемою і досі лишається реальне дотримання її принципів. Нормативні акти носять декларативний характер, вони не передбачають механізмів реалізації зобов'язань держави. Громадянське суспільство в Україні ще не має можливості вплинути на гендерну ситуацію. Жінки все ще лишаються на периферії політичного і суспільного життя [8, с. 148].

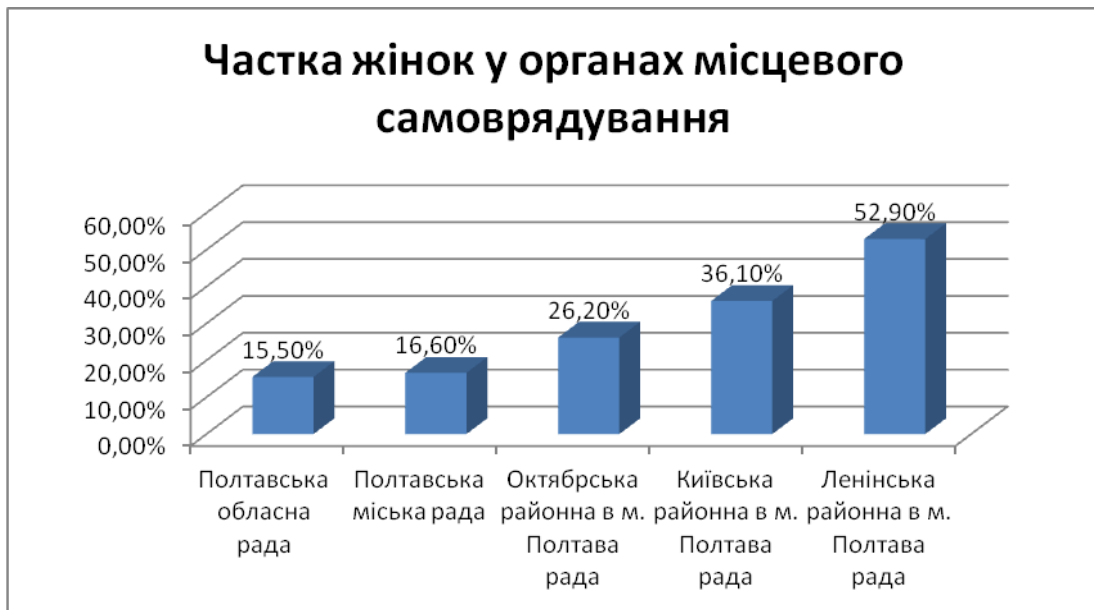
Одним з аспектів такої гендерної нерівності у політичній сфері є недостатнє представництво жінок в українському парламенті – Верховній Раді України. На діаграмі нижче подано динаміку зміни частки представництва жінок у Верховній Раді України [2].

Аналіз складу депутатів Верховної Ради України виявив, що частка жінок у складі цього виборного органу державної влади варіювалася від 2,7 % у ВРУ I скликання до 12,1 % у ВРУ VIII скликання. Щодо абсолютної кількості жінок у парламенті України, то у 1990-1994 рр. у парламенті було представлено лише 13 жінок, у 1994-1998 рр. – 19, 1998-2002 рр. – 38, 2002-2006 рр. – 28, 2006-2007 рр. – 42, 2007-2012 рр. – 42, 2012-2014 рр. – 46 і у ВР VIII скликання, обраній у 2014 р. – 51.

Цікавим у розрізі гендерного питання є склад ВР VIII скликання. У цьому контексті варто зазначити, що вибори 2014 року проходили за змішаною системою – 196 депутатів було обрано за мажоритарною системою, решта – за партійними списками. Цікавим є той факт, що абсолютна більшість жінок-депутатів потрапила до ВР саме за партійними списками; за мажоритарною системою до парламенту пройшли лише 2 жінки (обидві по Львівській області), що складає близько 1% усіх обраних у одномандатних округах депутатів. Вірогідно, що значну роль відіграла і державна політика квотування частки місць у партійних списках для жінок, що і стало причиною збільшення кількості жінок у парламенті [9, с.7].

Якщо частка жінок у українському парламенті є надзвичайно низькою, хоча і виявляє тенденцію до поступового підвищення, то у виборних органах місцевого рівня вона є дещо вищою. Для аналізу гендерного співвідношення складу депутатів місцевих органів влади нами було взято Полтавську обласну раду, Полтавську міську раду та Ленінську, Київську і Октябрську районні у м. Полтава ради, що можуть репрезентувати рівні організації місцевої влади в Україні. Результати аналізу співвідношення гендерного складу даних рад представлені на діаграмі нижче.

Отже, як видно з діаграми, найбільш доступними для жінок є районні у містах ради, де вони складають у м. Полтава від 26 % до 52%. Частка жінок 52,9 % що характеризує майже паритетний гендерний склад ради була зафіксована лише у Ленінській районній у м. Полтава раді. Також частка представництва жінок на обласному та міському рівні є вищою, аніж на загальнодержавному, але також не високою.

Як зазначають сучасні дослідники гендерної проблематики, подібну гендерну нерівність в значній мірі зумовлюють перешкоди минулого, старі стереотипи скептичного ставлення до гендерної рівності, а також викривлена, чи поверхова інформація про становище жінки в суспільстві, радянський міф про рівноправ'я. Важливою умовою ствердження гендерної культури є необхідність зміни ментальності чоловіків і жінок [10, с.225].

Отже, закріплена Конституцією України рівність політичних прав чоловіків і жінок не цілком реалізується у сучасних умовах політичного життя українського суспільства. Показником цього є недостатнє представництво жінок у єдиному законодавчому органі України – Верховній Раді. Певна тенденція поступового збільшення частки жінок у парламенті (від 2,7% у 1990-1994 рр. до 12,1% станом на 2014 р.) може пояснюватися заходами державної гендерної політики, а саме введенням гендерного квотування за партійними списками. У місцевих виборних органах влади частка жінок є дещо вищою, аніж на загальнодержавному рівні. Тенденція до збільшення частки жінок простежується зі зниженням рівня адміністративного управління. Серед причин подібної гендерної нерівності у політичній сфері дослідники визначають як відсутність механізмів реалізації зобов'язань держави, так і старі суспільні стереотипи у ставленні до гендерної рівності та певне «консервування» у суспільній свідомості старих гендерних ролей.

Література:

1. Конституція України : Офіційний текст // Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Список депутатів Верховної Ради України (I-VIII скликань) // Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_deputat_list
3. Склад депутатів Полтавської обласної ради сьомого скликання // Режим доступу : <http://www.oblrada.pl.ua/index.php/oblrada/deputati-poltavskoyi-oblasnoyi-radi-vii-sklikannja>
4. Склад депутатів Полтавської міської ради сьомого скликання // Режим доступу : <http://www.rada-poltava.gov.ua/rule/rada/delegate/>
5. Склад депутатів Ленінської районної у м. Полтава ради // Режим доступу : <http://lr-pl.gov.ua/index.php/deputaty-raionnoi>
6. Склад депутатів Київської районної у м. Полтава ради // Режим доступу : <http://www.kr-pl.gov.ua/rada/deputy/>

7. Склад депутатів Октябрської районної у м. Полтава ради // Режим доступу : <http://okt-rada.gov.ua>
8. Венгер О. Особливості становлення гендерної демократії в Україні / Ольга Венгер // Політичний менеджмент. – 2009. – № 3. – С. 145-152.
9. Галанець О. Управління гендерними процесами в державній політиці / Ольга Галанець // Віче. – 2009. – № 6. – С. 7-9
10. Краснопольська Т. М. Гендерна рівність в політичній сфері як складова паритетної демократії / Т.М. Краснопольська // Актуальні проблеми політики. – 2012. - № 47. – С. 223-232.
11. Ярош О. Міжнародні механізми утвердження гендерної рівності у виборних органах влади: висновки для України / О. Ярош // Віче. – 2009. – № 3. – С. 9-12.

Воскобійник Т. В.

(наук. кер. – доц. Нагорний В. В.)

*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Корolenка*

ЗАХИСТ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Захист суб'єктів господарювання є особливим видом господарсько-правового регулювання, заснованого на принципах конституційності. Держава встановлює і гарантує дотримання прав та законних інтересів усіх суб'єктів господарювання, якими визнаються учасники господарських відносин, що здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством [4].

Учасники господарювання характеризуються наявністю різноманітних прав і обов'язків, дотримання і виконання яких гарантують належний розвиток господарської системи держави. В підґрунтя цього питання покладено приватні (автономні) інтереси суб'єктів, а посягання на такі інтереси призводять до порушення системи господарювання і як наслідок економічного розвитку країни в цілому. У зв'язку з цим актуальним питанням на сьогоднішній день є проблема ефективності застосування правових норм, що регулюють захист прав суб'єктів господарських відносин. Метою нашої роботи є аналіз нормативно-правових засад у сфері господарської діяльності щодо захисту прав суб'єктів господарювання, зосередження уваги на проблемних питаннях, що виникають у контексті удосконалення законодавчої бази.

Незважаючи на інтенсивний і в цілому прогресивний розвиток законодавства, що регулює діяльність господарюючих суб'єктів, необхідно констатувати: на сьогоднішній день існує безліч відносин у сфері підприємництва, які зовсім не врегульовані законом, або його регулятивний вплив є досить слабким через велику кількість підзаконних нормативно-правових актів. Невиправдана часта зміна законодавства викликана його невисоким рівнем, неправильним співвідношенням законів і підзаконних актів, відсутністю гнучкості і належного регулятивного потенціалу [5].

На сьогодні основна роль у регулюванні захисту інтересів суб'єктів господарювання належить Господарському кодексу України. Серед чисельної кількості статей, що регулюють всю господарську систему, важливо звернути увагу на статтю 20 даного закону. Зокрема, у частині 2, зазначеної статті визначається право кожного суб'єкта господарювання та споживача на захист прав і законних інтересів, а також формулюються способи захисту прав та законних інтересів зазначених суб'єктів. З огляду на це, слід зауважити, що право кожного суб'єкта господарювання та споживача на захист своїх прав і законних інтересів є загальним і може бути використано названою категорією суб'єктів незалежно від того, чи передбачено це спеціальним нормативно-правовим актом, яким врегульовано відносини, що виникають у зв'язку з реалізацією такого права чи законного інтересу [1, с.59].